

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5-20, za pol leta K 2-60, za četrt leta K 1-30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatelj na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostopnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

O bodočem gospod. razmerju med Nemčijo in Avstro-ogrsko.

V podjetniških organizacijah in trgovskih in obrtniških zbornicah razpravljajo že nekaj tednov o bodočem gospodarskem razmerju med Avstro-Ogrsko in Nemčijo. Značilni sta pri teh razpravah zlasti dve smeri. Ena zahteva, da naj se napravi med obema državama po vojni ožja gospodarska zveza, s katero naj se odpravijo vse carinske meje ter ustanovi carinska unija. Pristaši carinske unije menijo, da ni mogoče, da bi se politična in vojaška skupnost z nemško državo opustila, marveč da ostanejo trajni in izraziti sledovi te zveze v gospodarstvu obeh držav tudi še potem. To ni negotova politika sočuvstvovanja, marveč prepričanje, ki ga usiljujejo popolnoma stvarni razlogi, zlasti v tem pogledu, da bo upravni duh industrije, ki se s tem prenese iz Nemčije tudi v Avstrijo prav blagodejno pospeševal avstrijsko industrijo. V varstvo slabeje avstrijske industrije, ki bi jo utegnili izpodrivati krepkeje razvita nemška industrija, pa bi bilo treba uvesti prehodno carino na meji.

Druga smer je sicer tudi za gospodarsko zблиžanje z Nemčijo, zahteva pa popolno »ohranitev samostojnosti in enotnosti avstro-ogrskega gospodarskega ozemlja kot neizogiben predpogoj glede politične samostojnosti države«. Zagovorniki te smeri opozarjajo na velike težkoče, ki bi se ustavljale carinski uniji. Zlasti prihaja v poštev neenakost glede produkcijskih in prodajalnih pogojev, razmere glede surovin, prometna pota, prevozní stroški, direktno in indirektno obdavčenje in slednjič socialno-politiška zakono-

daja. Tega nazora je zlasti zveza industrijev.

Imamo pa tudi industrije, ki uvidevajo potrebo tesnejše gospodarske združitve srednjeevropskih držav in Orienta (izhodnih držav), in sicer zaradi tega, ker je pričakovati, da se bo po vojni Anglija sporazumela s svojimi kolonijami tako, da bo izključila popolnoma konkurenco Nemčije. Enako se bodo najbrže zavarovale tudi Amerika na eni strani in Izhodna Azija na drugi strani z visokimi carinami pred srednjo Evropo. Iz tega vzroka morata centralni državi obenem z Orientom ustvariti enotno gospodarsko ozemlje. Neki industrijec je menil, da se bo avstrijska industrija, če se zbliža z nemško, morala precej »priučiti« ter pričeti drugačno obratovanje, toda na drugi strani bi pa povečanje konsumnega ozemlja ta nedostatek nekoliko popravilo in zlasti dovedlo do nekakega specializiranja, do katerega se doslej avstrijska industrija zaradi notranjih prodajnih razmer ni mogla popeti.

Vobče smemo trditi, da, če prav obstojajo najrazličnejša mnenja glede bodočega gospodarskega razmerja med Avstro-Ogrsko in Nemčijo, ni nobenega dvoma, da tako razmerje, kakršno je bilo pred vojno, po vojni ne bo moglo ostati. Neenotnost med Avstrijo in Nemčijo v gospodarstvu se izraža prav jasno v življenjskih razmerah delavstva v obeh državah. Če primerjamo samo Berlin in Dunaj, vemo, da delavec v Berlinu ceneje stanuje in živi kakor njegov razredni tovariš na Dunaju. Nadejamo se, da bo po vojni drugače. Če bi tega ne bilo mogoče doseči drugače, kakor s carinsko unijo, se mora ta napraviti kljub ugovoru posameznih industrijskih zvez. Carinske meje niso namen, marveč samo sredstvo zanj. Do danes smo dosegali pa le namen,

čuvali posamezne industrijske panoge pred nemško konkurenco, da so mogle s starimi pomočki in po starih metodah eksistirati dalje, ne da bi konkurirale z inozemskimi industrijami.

Ni pa mogoče tajiti, da se uvedba carinske unije tiče tisočerihih interesov in običajev. Preden se odločimo za tak korak, se mora trgovski promet med obema državama obdelati statističsko. Tudi načine produkcije treba preresetati temeljito, da doženemo zaostalost Avstrije napram Nemčiji. Zaostalost čuvati s carino ni potreba.

Industrijci so izvolili nekakšen trgovsko-politiški odbor, da preštudira omenjene trgovsko-politiške načrte in predloge. Počakajmo, da poda odbor svoje poročilo. Trdimo pa že danes lahko, da to vprašanje ni važno samo za industrije, marveč tudi za delavce. Zaradi tega je jako umestno, da organizacije že danes razmotrivajo o gospodarskem zблиžanju centralnih držav, ki je vbodoče v taki ali drugačni obliki gotova stvar.

Kako je Italija dobila Benetke?

Pod tem naslovom prinaša dunajska »Arbeiter-Zeitung« sledeči iz peresa zgodovinarja L. Hartmanna po Friedjungu posneti sestavek:

Dober Avstrijec H. Friedjung je opisal v svoji znani knjigi zgodovino Avstrije od leta 1859. do leta 1866. Kar tam piše, ko z boleščjo razkriva napake avstrijske politike pred 50 leti, je tudi še danes uvaževanja vredno, ko je Avstrija zopet zapletena v velik mednarodni konflikt. Kar se je godilo v tistih letih, ni bilo pravzaprav nič drugega nego likvidacija spačenega dela dunajskega kongresa, ki

LISTEK.

Pohabljenca.

Ogrsko spisal Andrej Várady.

Delavska množica demonstrira hrupno po cestah. Mnogo, mnogo razcapanih, od lakote in bede do smrti izmučenih ljudi kaže po cesti svojo moč. Rdeče zastave plapolajo. Klici, preklinjajoči postopaško gospodo, se dvigajo, klici, zahtevajoči človeško življenje, kipe.

Kjer se ceste križajo, so se stisnili stražniki na konjih in brez konj ob stene in ko je prihrumela množica, navale... Ostre sablje so zabliskale, konji so drveli čez ljudi. V gozd ljudi so se zagvozili in kamor so padale moreče sablje, se je vzdignil stok in jok in strah. In rdeča kri je tekla.

Ko se je zavedel Gregor Sos na postelji v bolnišnici, je začutil blazne bolečine v levi roki. Njegova prva misel je bila, da je ob roko. Poizkušal se je premakniti, otipati roko, dobiti gotovost. Ali komaj se je premaknil, ga je spreletela bolečina, zaječal je in mirno obležal. Usmiljenka pristopi k njegovi postelji.

»Ali česa želite, dobri mož?«
»Ali so mi odrezali roko?« je vprašal ječeč Gregor Sos.

»Ne, kje naj bi jo odrezali? Pomirite se. Mogoče, da je pozneje niti odrezati ne bo treba...«

Dneve in dneve je ležal Sos, ne da bi vedel kaj o sebi. Strašen ogenj je divjal po vsem njegovem telesu in v levi roki ga je zbadalo tako, kakor bi mu rezali meso v koscih z nje.

Čez več dni, ko so ponehavale bolečine, se je začel gibati v postelji. Od vseh strani je prihajalo k njegovi postelji zamolklo ječanje. Ogledaval se je po veliki bolniški sobi. V postelji poleg njega je spal stokajoč bolnik bledih lic. S široko odprtimi očmi je strmel Gregor Sos na to posteljo...

Ko sta bila že tako daleč, da sta zamogla govoriti, je dejal proti sosedovi postelji:

»Torej sem kaj sva prišla, sosed?« ...
»Zdravniki so mi odrezali pol noge,« je ječal oni.

»Meni so pustili roko, ampak roka bo le štrcelj...«

»Najino življenje je pač končano!?«
»Šest otrok imam... šest majhnih... Nikogar ne bo, ki bi jih hranil... Oh...«

»Jaz imam le tri. S pohabljenjo nogo pa tudi za te ne morem zaslužiti.«

»Vi ste stražnik. Dobili boste malo pokojnino...«

»Čeprav jo dobim, je to le neznatna odškodnina za mojo nesrečo.«

Ženi sta jih prišli obiskat. Ženi, vsled porodov, skrbi in dela izmučeni proletarki. Prišli sta z žalostnim obrazom, prestrašenimi, objokanimi očmi, preplašeni in trudnih kretanj. Pri posteljah sta obstali.

»Kako je,« je vprašala zdihujoče vsaka svojega moža.

»Kako delate ve? Kaj počno otroci?« sta poizvedovala bolnika v posteljah.

»Drug drugega sva pohabila,« sta govorila svojima ženama.

»Šli smo na cesto, da zahtevamo svoje pravice, da napravimo pot naši, toliko časa pridržani grenkobi. In to jim ni bilo všeč. Mi ne smemo na cesto. In vendar smo mi zgradili hiše, mi smo napravili železnice, tudi tlakovali smo cesto in jo obsadili ob obeh straneh z drevjem. A potem ste privihrali vi nad nas, nekateri peš, nekateri na konjih. Tudi vi, sosed, ste jezdili. Ko sem videl, da hrume nad nas, sem kričal: »Sosed, zakaaj me preganjate?« Ali takrat ste že udarili, vaša ostrá sablja je preklala mojo roko...«

je vrisal na evropsko karto nove deželne meje, ne ozirajoč se na životvorne sile, ki so se pojavile v narodih po francoski revoluciji; to je bila zmaga trajno nepremagljivega ljudskega gibanja nad predmarčno diplomacijo. Narodnostna avstrijska država, v zapadni Evropi zadnja zastopnica zastarelih metod, se je postavila pred dve neizpolnjeni nalogi. Hotela je ohraniti svoje prvenstvo v Nemčiji in preprečiti ujedinjenje nemških držav in zajedno je hotela ohraniti svojo pozicijo v Italiji, kar je bil glavni kamen napote laškemu ujedinjenju. S Pijemontom, predboriteljem za laško edinost, se je zvezal leta 1859. Napoleon III., ki je imel sicer tudi samopašne namene, čegar politika pa je slonela na narodnem principu, katerega je priznaval. Posledica te koalicije je bila za Avstrijo izguba Lombardije in laških sekundo genitur. Že takrat so se začeli v Nemčiji značilni glasovi, ki so povdarjali tako, kakor je to storil Lasalle v eni svojih najboljših brošur, skupne interese Prusije in Italije proti Avstriji, ki je stala njihovim namenom na poti. A šele Bismarck je sklenil v aprilski konvenciji leta 1866. od Napoleona protežirano zvezo med Prusi in Lahi, ki je zapletla Avstrijo v boj na dveh frontah.

Italija ni nikdar smatrala svoje izhodne meje, katero je dobila leta 1859., kot definitivno. Od Napoleona diktirane sklepe v Villa Franki po zmagoviti vojski sta smatrala vlada in ljudstvo vedno kot ponižanje. Hoteli so celo Italijo, Benečijo in Trentino. Ljudstvo ni poznalo nobenih diferenc zaradi cilja. Različne vlade so se sicer morale ozirati na vnanjopolitične potrebe in so morale biti različnega mnenja zastran sredstev in ugodnega trenutka; toda vse so smatrale za svojo dolžnost, da se poslužijo prve prilike, ki se jim bo nudila.

Avstrijska politika tej situaciji ni bila kos. Vodilni možje so omahovali med upom in strahom; v svoji — od Friedjunga tako krasno opisani — kratkovidnosti niso bili v stanu staviti si en cilj in ga zasledovati, in bili so docela nezmožni, s krepko močatostjo se upreti neodgovornim vplivom. Deloma iz pomanjkanja dalekovidnosti, deloma proti svojemu boljšemu prepričanju so pustili, da je državni voz držal navzdol. Pač pa so se nekoliko upoštevali pomisleki vojakov, ki so opozarjali na težave vojske na dveh frontah,

in omahovali so dolgo sem in tja, ne da kaj sklenejo. Ko je bila prusko-laška konvencija že sklenjena, so poskušali zavezniške razdružiti; hoteli so odstopiti Beneško, a ne Italijo, ampak Napoleonu, katerega so napravili na ta način za odločevalca, in hoteli so Beneško odstopiti ne brezpogojno, ampak samo proti odškodnini v Šleziji, katero bi vzeli Prusom, če bi ostala Italija nevtralna. Ko je postajal diplomatični položaj vedno sitnejši in Dunaj čimdalje nervoznejši, so se na Napoleonovo zahtevo odrekli tudi odškodnini in se izrekli za odstop Beneške že pred vojno. Toda bilo je prepozno; Italija je bila že s pogodbo vezana in prvi minister La Marmora se je odločil po nekolikem obotavljanju za pogodbo; do tega koraka ga je privedla misel, da noče prejeti Beneške iz rok Napoleonovih, čegar zaščito je bilo treba leta 1859. tako drago plačati, in pa dejstvo, da je postajalo ljudstvo v času neodločnosti in čakanja vedno strastnejše in bojovitejše. Mogoče bi bil odkrit in javen odstop Benečije Italiji vojsko še preprečil, ker vojska ne bi bila imela v tem slučaju nobenega pomena več. Avstrija pa se za tak korak ni mogla odločiti; pač pa je sklenila dne 12. junija s Francijo pogodbo, katero je Beust pozneje imenoval »najneverjetnejši akt«, kar jih je kedaj videl. Avstrija se je zavzela, da na vsak način odstopi Benetke Italiji, najsi zmaga ali podleže, zato pa se je garantirala papežu njegova posest; če bi Avstrija kaj pridobila v Nemčiji, naj tudi Napoleon v Nemčiji kaj dobi. Benetke so torej bile izgubljene, Avstrija se je pa morala vseeno vojskovati na dve strani. Friedjung sklepa: »Vojska v Italiji se da opravičiti le, če bi bili resno poskušali varovati svoje meje. Na to pa vlada ni več mislila, toda njeni predsodki ji niso dovoljevali več, da stopi z laško vlado zastran Benečije v neposredno dotiko. Italija je bila namreč nelegitimna država, in zato je bilo treba klicati Napoleona, najlegitimnejšega vseh vladarjev. Etiketu vprašanju na ljubo se je zaigrala usoda države na dveh nezadostno pripravljenih bojiščih.« — Mi bi pristavili, da s splošnega — ne samo z avstrijskega — stališča vojska za obrambo tedanje državne meje tudi ne bi bila opravičena, ker so bile Benetke z Avstrijo pod vsakim pogojem nenaravno združene, česar ni bilo mogoče vzdrževati.

Na vsak način je to zgodovinski unikum, da se država krvavo vojskuje pod najslabšimi pogoji za deželo, katera je bila ne le nevzdržljiva, ampak že odstopljena. To je bil triumf prestižne politike, ki stavi videz nad resnico. Ta politika je dovedla Avstrijo do Kraljevega Gradca in je oživljala sovraštvo Italijanov za dolgo časa. Mogoča je bila le zaradi tedanjih nemogočih političnih razmer v Avstriji. Ljudstva ni čul nihče, ljudski interesi niso bili zastopani, in le ozek krog neodgovornih oseb je odločeval usodo države.

Svarilo.

Vojno ministrstvo je že v pozni jeseni leta 1914. izdalo naredbo, objavljeno v dnevnikih z dne 28. novembra 1914, da je namreč pri bodočih oddajah večjih naročil za armado na trdnjke in podjetja v kraljestvih in deželah, zastopanih v državnem zboru, ponudnikom naložiti strogo obveznost, obdržati si navadno število svojih zasebnih uslužbencev in jim tudi ne znižati njihove plače, ker bi ne bili sicer samo od nadaljnjih naročil izključeni, ampak bi se lahko tudi že oddana naročila stornirala.

V zadnjih mesecih pa je bilo slišati ponovne pritožbe iz krogov zasebnih uslužbencev, da se namreč mnogo večjih tvrdk, ki so pri dobavah vojnih potrebščin neposredno ali posredno udeležene, za omenjene naredbe ne briga dosti in da so zmanjšale število uslužbencev, oziroma jim znižale plačo. Tako postopanje se mora v danih razmerah označiti kot kršenje najnavadnejših socialnih dolžnosti.

Vsled tega je c. kr. ministrstvo za notranje stvari vse politične deželne oblasti na ta pojav opozorilo in jim naročilo, ga po moči zatreti. V ta namen je bilo zaukazano vsem političnim okrajnim oblastem (okrajnim glavarstvom, magistratom mest z lastnim statutom), da naj v zvezi z vsemi organi, ki pridejo v poštev, z vsemi sredstvi delujejo na to, da se imenovana ministrska naredba kar najnatančneje izpolnjuje.

V slučaju, da bi ostal tak vpliv brezuspešen, naj se pritožbe prizadetih zasebnih uslužbencev, ki naj se prijavijo pri okrajnih oblastvih, po dovršeni preiskavi predlože ministrstvu za notranje stvari, da dobi isto razpogled dotičnih tvrdk.

»Vi pa ste me potegnili s konja, padel sem pod njega. Sedaj je moja noga proč...«

»Tako sva se pokončavala drug drugega... Nisem hud zaradi tega.«

Žene so povesile glave in stale ob posteljah. Otirale so si solze.

»Veste, ljuba sosed,« je govoril Gregor Sos čez posteljo, »poznam vašega moža že dolgo. V najini mladosti sva delala skupaj pri enem gospodaru. Tudi rojaka sva bila, a pozneje so se ločila najina pota. Vaš mož je postal vojak, a mene cesar ni potreboval. Potem je postal vaš mož v mestu stražnik. Jaz pa sem se oženil in prišel tudi v mesto, kjer sem delal enkrat tukaj, enkrat tam. Naenkrat pa ni bilo več dela, in mi — zakaj naj bi tajil — smo stradali. Tedaj sem pričel razmišljati. Otroka imam, sem mislil, naj še ta dva kaj poizkusita. Prodajala sta na cesti trakove, vžigalice in druge reči. Vsak večer sta prinesla nekaj krajcarjev, od tega smo živeli. Ali tudi to ni trajalo dolgo. Prišel je mož postave in dejal, naj pošljamo otroke v šolo, ker je v njihovi starosti tam zanje prostor.«

»In kruh?« sem vprašal jaz.

»Postava je postava,« je odgovoril.

»V takih razmerah sem bil, ko sem šel s svojimi tovariši na cesto in potem se

je zgodila nesreča. Nisem hud zaradi tega... Le to me boli, da sva drug drugega tako pohabila. Zakaj? — Povejte sosed, zakaj? — Ali sva imela kdaj kaj med seboj? Ali sva kdaj storila kaj žalega drug drugemu? Niti jezna nisva bila drug na drugega, kaj ne da ne?«

»Bog naj me kaznuje še bolj, če sem bil kdaj jezen na vas,« je odgovoril stražnik. Potem je pristavil trpko: »Moral sem...«

»Tudi tedaj, če bi bil tam med množico vaš rodni oče?«

»Da... tudi...«

Stražnikova žena je dvignila svoje objokane oči h Gregorju:

»Vedno sem dejala,« je pričela s stakajočim, tresočim se glasom, »vedno sem dejala svojemu možu... da ta posel ni zanj... Da se zgodi enkrat velika nesreča...«

»Zapovedali so mi... ko bi bil vedel, da se bo stvar končala tako...«

Stražnik ni mogel govoriti dlje, premagal ga je jok.

Tudi Gregor Sos je obmolnil, ginjen je bil. Obe žalostni, bedni ženi sta tolažili...

»Nihče od vaju ni hotel. Vedno sta si bila dobra, ne mučita se več o tem...«

Težka svinčena tihoča je legla nad postelji. Le v vseh štirih glavah je bila žgoča misel, kaj bo odslej, kako bo...

Prvi se zdrami Gregor Sos:

»Gospodje imajo lahko delo, sosed. Sede v sobi in le zapovedujejo... zapovedujejo...«

»Res, ti pač...«

»Namesto sebe pošiljajo druge...«

»Nas pošiljajo...«

»Ubogega človeka proti ubogemu, da mori...«

»Najina pohabljenost je njihov greh...«

»Ali kaj dosežemo s tem. Pa vseeno...«

»Da, vseeno...«

Težke skrbi so se pletle okolo postelj, neplodno razmišljanje je vznemirjalo bolnika.

Po dolgih mesecih sta zapustila pohabljenca skupno bolnišnico. Ko sta hodila po dolgem hodniku, je strašno udarjala lesena noga stražnikova ob trda tla. Drugemu pa je visel rokav kakor telo obešenca...

Doli pred vrati sta čakali dve izmzgani ženi in kopica otrok.

Angleške strokovne organizacije.

Na Angleškem so računali vladni krogi, da bodo strokovne organizacije agitirale za vstop v vojno, dalje da bo delavstvo zaradi vojne požrtvovalno pri delu in pri zaslužku. Ker je pa draginja vedno naraščala in ker so zveze industrijcev odpuščale delavce, da bi prisilile tako brezposelne, da se priključijo v vojsko, so strokovne organizacije grajale to ravnanje ter zahtevale boljše plače. Kampanja med vlado in strokovnimi organizacijami pa še ni končana. Nedavno je minister za municijo Lloyd-George rekel na nekem shodu v Liverpoolu: »Položaj je najresnejši, kolikor jih je kdaj doživela naša narodnost. Kar napravi Nemčija za grozovitega sovražnika, ni le to, da se je Nemčija pripravila na vojno in nje organizacija, marveč duh vseh razredov prebivalstva, ki podreja vse velikim nacionalnim smotrom, da doseže zmago za domovino.« Govornik je dalje apeliral na patriotizem delavcev in rekel: »Pravila strokovnih organizacij se morajo med vojno suspendirati. Vlada se pa mora zavezati, da jih po vojni zopet uveljavi. Lenuhov ne maramo. Časa ne smemo gubiti. Problem dobave municije je kar najnujnejši.«

Temu izvajanju še pripominjajo »Times«: Lloyd-George je storil za probujanje naroda v osemindesetih urah več nego vsi ministri skupaj v mnogih mesecih. List pravi dalje: Ne le pravila naj vlada suspendira za čas vojne, marveč tudi nespremenljive mezde bi morala vlada določiti za ves čas vojne.

Na vsa ta in podobna izzivanja je izvršilni odbor splošne zveze izdal poseben manifest, v katerem pravi, da je kljub vsem govorom mogoče, da bo v stavki v dveh tednih ves Lancashire. Manifest obžaluje, da je vlada nezmožna, da bi bila izdatno kontrolirala živilske cene in premog ter vojne dobičke, in naglašja, da so živilske cene narasle v enem letu za 25 odstotkov. Zvišanje cen premogu je še važnejše; umetno zvišane cene premogu zmanjšujejo priliko za delo. Mnogo industrijcev že pravi, da bodo morali svoje tovarne zapreti. Če se to zgodi po več krajih, bo postal položaj še resnejši. Manifest potem opravičuje zahteve delavstva v Lancashiru po vojni dokladi. Dočim je okoli milijon delavcev dobilo doklade, ni dobilo deset ali dvanajst milijonov delavcev nobenih doklad. Vlada zanemarija organizacijo železniškega in pomorskega prometa. Prav nobenega razloga tudi ni za zakonodajo zaradi panike in za industrijsko ali vojaško brambno dolžnost.

Na Angleškem je torej s toliko hvalisano svobodo in z občeznanim blagostanjem na piškavih nogah, zakaj Anglija preti z nasilstvom, čeprav organizacije popolnoma legalnim putem ne zahtevajo nič drugega kakor primerne plače.

Bodočnost izhoda in socializem.

V amsterdamskem »Telegraafu« objavljajo poznavalec izhodne Azije, Henri Borel, več člankov o razmerah na Kitajskem. Njegov zadnji članek obravnava nedavno sklenjeno pogodbo med Kitajsko in Japonsko, ki daje Japonski mnogo oblasti nad Kitajsko. Borel meni, da so bile vse obravnave do ultimata samo dogovorjena igra. Namen je, izločiti trgovino dežel z evropsko kulturo, zaradi katere se zlasti pritožujeta Anglija in Amerika, obenem, kar je glavno, hoče Japonska raztegniti svoj vpliv na vse izhodne dežele ter jih tako odtegniti evropski »visoki

kulturi«. Izobraženi Kitajci se japonskega gospodstva ne boje, ker vedo, da je Kitajska še vedno vse tuje vplive absorbirala in se končno osvobodila svojih gospodarjev. Japonska je izvršila zgodovinski poklic, da je Kitajsko in ves izhod sploh zopet vzbudila ter ji je sedanji polom zahodne civilizacije prav dobro došel, toda končno pa le doživi svoj lastni pogin, ko se zbude ogromne sile obsežne Kitajske.

Borel se sklicuje v svojih napovedbah na profesorja T. T. Li v Pekingu, sina nekdanjega pariškega poslanika in njegove francoske žene, ki je leta 1910. v Tientsinskem listu »Courier de Tientsin« priobčil več člankov »o rumeni nevarnosti«. Li opisuje japonsko vsiljivo politiko na vsem izhodu, v Britski kakor tudi v Nizozemski Indiji kot »raztepeno pronicanje, ki ga pospešujejo ne le z važno skrbnostjo, marveč tudi kar najbolj skrivaj«. Tako se v doglednem času zveza azijskih narodov ustvari. Kot pomoček je poplavitelj vsega izhoda z na Japonskem pisanimi in v vse jezike prevedenimi spisi, v katerih se Japonska priporoča kot osvoboditeljica pred vsiljivimi in nenasitnimi belokožci. »S poukom«, pravi Li, »naj se navadijo Orientalci izpolniti pojme: pravico, neodvisnost in svobodo in v preproste možgane orientalskih kmetov naj prodre ideja: Ne Evropeci, marveč pravica, svoboda in neodvisnost so naši edini gospodarji! Potrpežljivo in počasi — in Orientalci ve, kaj to pomeni — naj mali japonski gospodič organizira neštete male azijske falange. In ko dozori čas, bo prišel na Evropo divji napad jeze, da opere leta grenkobe s krvjo.«

Zbujena Azija se bo pa tudi osvobodila Japonske. Nova zveza vseh orientalskih narodov bo otresla japonsko gospodstvo. Kaj se bo zgodilo potem v novih azijskih državah? Na slavne zmage ponosna bo potem zavladala vojaška oligarhija (pješčica) in nasilna požrešnost. Toda iz blede se bo razvil socializem in uničil obstoječe tiranstvo. Po zmagi socializma pa bo Kitajska izkoristila svoje neizmerne zemeljske zaklade. Kitajska bo dobavljala življenske in živilske pomočke, brez katerih stara Evropa ne more več izhajati. Indija, menj Li, se bo pa zopet potopila v svoj prebivalstvu prirojena modrovanja, ter bo životarila popolnoma osamljena svojih sanj, ki niso ne pasivne in ne napredne. Dobila pa bo v bogati Kitajski milejšega in manj požrešnega gospodarja, kako rje bila Japonska.

Seveda se ta bodoča slika kitajskega profeta ne bo natančno tako izvršila, kako rje tudi druge napovedi zgodovinskih dogodkov ne izvrše natančno. Toda, da je Li na izhodu delujoče sile prav presojal, nam izpričuje sedanja japonska politika in še narsikateri dogodki v Indiji, ki imajo svoje vzroke drugod, ne pa samo v sedanji versko-politiški svetli vojni. Proces zmage socializma na Kitajskem bo trajal seveda še dolgo. Toda napram pripravljajoči se socialistični ogromni organizaciji na izhodu, se zde vsi zasebnokapitalistiški osvobodilni načrti in ideologije o nacionalistiških svetovnih gospodstvih, o katerih tak o radi govore, kot najbolj otročje in svet u najnepristopnejše od vseh — socialnih utopij.

Svetovna vojna.

Najnovejše italijansko bojišče se še ni razvilo do odločilnejših akcij. Razvili so se pa manjši artillerieski boji, ki so zavrnili Italijane na Tirolskem, na Koroskem pri prelazu Plöcke in, kjer so osvojile avstrijske čete zopet Freikofel, ki so ga bili zasedli Italijani. Tudi pri Krnu na

Goriškem, kjer so si hoteli Italijani priboriti važno oporišče, so se morali umakniti. Glavni sunek pa pripravljajo Italijani očitno proti dolnji Soči. Hujši boji so se vršili ob Gradiški in Zagradu.

Velikega pomena je tudi, da so Italijani izgubili svoj največji zrakoplov (balon), ki so ga imenovali »Città di Ferrara«. Zrakoplov je poletel v Reko in jutraj ob 6., ko se je dne 8. t. m. vračal proti Pulja domov, ga je zalotilo avstrijsko pomorsko letalo južnozahodno od otoka Losinja ter ga s strelji zanetilo, da je pogorel. Dva častnika in pet mož je bilo ujetih.

Dne 5. junija je priplulo nekaj italijanskih križark in rušilcev v dalmatinske vode. Italijani so obstreljevali železnico pri Mihonicah, posamezne svetilnike na Visu, Lastovu in Sušacu. Napravili pa niso posebne škode.

Vsi znaki kažejo, da se bo na italijanskem bojišču prav kmalu vršila večja bitka.

Ofenziva v Galiciji neprestano napreduje. Sedanja gališka bojna črta gre od Visle pri Sandomircu, med Jaroslavom in Sieniavo, izhodno od Černjave, mimo Mošiska, Zuravna, Kaluša do Nadvorne in potem ob reki Prut do Černovic v Bukovini. Ta bojna črta je dolga 215 km.

Zanimivo je tudi poročilo o zavzetju trdnjave Przemysl. Trdnjava je bila sedaj drugič osvojena. Jako močna trdnjava, ki se je prej branila pol leta, a sedaj je padla v nekaj dneh. O padcu poroča vojni poročevalec Schulz iz vojnega tiskovnega stana: Trdnjavo so takole osvojili: Junaške bavarske čete so ob jutranji zori na četrtek na severnem delu pasu przemyslskih utrd v utrdbi Dunkowicki, ki je bila zavzeta v torek, vse pripravile na naval notranjega pasu utrd. Sledili so kratki, obupni boji z ruskimi četami, ki so se še tam nahajale. Prvi Bavarci so korakali ob 4. uri zjutraj v mesto, ki je toliko doživelo. Ljudje X. armadnega zbora, komaj so jih zadrževali, so medtem z jugozahoda in juga, med njimi osobito domači przemyslski polki, došli čez Pralkowece na breg reke Sana in so prišli v svoj Przemysl. Prebivalci, 20.000 jih je bilo med vlado Rusov v mestu, so bili nepopisno navdušeni. Možje in žene so plakale veselja. Več vojakov je ob vhodu v mesto videlo zopet svojce. Ginljivo je bilo, ko so trčili skup Avstrijci in Bavarci, ki so vdrl iz raznih strani v mesto. Častniki in vojniki so se objemali. Zvonenje zvonov je slavilo zmago. V vseh cerkvah in sinagogah so bile zahvalnice. Podžupan — župana so Rusi izgnali v Sibirijo — je pozdravil prvo patroljo, ki je došla v mesto. Z vseh streh so plapolale avstrijske in nemške zastave.

Vojni poročevalec lista »Reichspost« poroča: Pri zavzetju Przemysla je padlo v zavezniške roke 7000 ujetnikov, 31 topov in 30 strojnih pušk. Poleg tega so našli v trdnjavi tudi okoli 16.000 Ogrov ujetnikov od prejšnje avstrijske posadke, ki so sedaj opravljali trdnjavsko dela. Iz Przemysla so Rusi odpeljali 6000 prebivalcev kot talce na Rusko, a župana so izgnali v Sibirijo.

»Morgenblatt« pripisuje osvojitvi Stryja večjo važnost kot zavzetju Przemysla. Odločilna bitka se bo bila med Sandom in Dnjestrom in njen izid bo veliki meri vplival ne samo na vojsko v Galiciji, ampak na celo vojsko z Rusijo in sploh na svetovno vojsko.

Od 1. maja dalje so zavezniške čete osvojile 25.000 km² Galicije, med drugim petrolejsko ozemlje Drohobycz-Borislav. Velik del pridobljenega ozemlja je obdelano, rodovitno polje.

Uradno vojno poročilo z dne 7. junija pravi: Po težkem porazu pri Przemyslu

je rusko vojno vodstvo zadnje dni naperilo ljute napore proti našim postojankam ob Prutu, da bi tu nasilno prodrlo. Posebno na prostor med Kolomejo in Delatynom je sovražnik pošiljal vedno nove množice v bitko. Med tem ko so se vsi ti napadi z velikanskimi izgubami Rusov razbili ob vztrajnem junaštvu armade generala konjenice barona Pflanzera-Baltina, so prodirale od zahoda sem pod poveljstvom generala Linsingena stoječe zavezniške bojne sile. Včeraj so vzele Kalusz, ozemlje severno od tega mesta in višine na levem bregu Dnjestra severno od Zurauna. Med nadvojvodske Bistrice in Lomnico so se pridružile napadu naše čete.

Boji vzhodno od Przemysla in Jaroslava trajajo dalje, severno od Mosciske se je moral sovražnik umakniti iz Czerniawe. Posamezni slabotni protinapadi Rusov so se zrušili. Pri Przemyslu je padlo od 1. junija dalje 33.805 ujetnikov v roke zmagovalcev.

Z manjšo ofenzivo tudi na severnem Poljskem Nemci polagoma prodirajo. Poroča se tudi, da nastopijo odločnejše.

Francosko bojišče ostaja nespremenjeno ognjišče majhnih bojev in napadov. Boji so se vršili zlasti na višini Loretto, dalje južno od Neuville in v gozdu Prêtre. Nemci so ob Soissonu ustavili francosko prodiranje.

Pri Dardanelah so se vršili artiljerijski boji. Turška artiljerija z anatolijskega obrežja brani dohajanje transportnih ladij. Angleži računajo še z velikimi izgubami, zaradi tega so umaknili izpred Dardanel velike bojne ladje.

Rusi so bili zaneti pogrom proti Armencem v Mali Aziji, toda je zopet nastal mir.

Domači pregled.

Dobra letina se nam obeta. Deževalo je zadnje dni skoraj v celi državi, kar je na polje jako dobro vplivalo. Žetvi prično na Ogrskem v dveh ali treh tednih. Zelo pride v poštev tudi srednja in zahodna Galicija, kjer so kmetje polje dobro obdelali. Strokovnjaki sodijo, da se pridela leta 1915. v Galiciji 50 odstotkov povprečne gališke žetve.

Detomor v Litiji. Mlinarič Elizabeta, doma od Sv. Eme, Štajersko, sedaj tovarniška delavka v Litiji, je dne 5. junija ponoči vrgla svojega osem mesecev starega nezakonskega otroka-dečka v Savo. V pondeljek je pri kopanju otroka našel mrtvega v Savi gospod vladni tajnik Pavel Svetec. Po obleki otrokovi so dognali zločinko, nakar je bila takoj aretirana. Detomorilka je zločin priznala. Kot vzrok navaja — bedo.

Delavska predstava v Trbovljah. Pevsko društvo Unije rudarjev avstrijskih v Trbovljah priredi v nedeljo dne 20. t. m. na dvorišču delavskega doma priljubljeno igro »Zvestoba«, ki jo je spisal sodrug Etbin Kristan. Pred igro in potem se vrši koncert lastne društvene godbe pod vodstvom sodruga Stanka Kolenca, ki je prišel ranjen z bojišča domov. Začetek igre ob 4. popoldne. Vstopnina 40 vin. za osebo. Prebitek je namenjen »Rdečemu križu«, zato prosimo obilne udeležbe. — Prireditelji.

Hrvaški deželni zbor bo jel zborovati dne 14. t. m.

V Ljubljano so pripeljali včeraj okoli 200 italijanskih ujetnikov.

Ranjencev v Ljubljano so pripeljali že okoli 300 z italijanske meje.

Goriško okrajno glavarstvo se je preselilo v Ajdovščino.

Dalmatinski deželni odbor se je premestil iz Zadra v Obsovac.

Izkaznice za pivo v Mariboru. Od 5. junija nadalje so v Mariboru uvedli izkaznice za pivo. Gostilničarji smejo točiti le polovico tiste množine piva, ki so jo iztočili prejšnji mesec. Radi velike vročine so v nedeljo gostilničarji že dopoldne ztočili tisto množino piva, ki jim je bila dovoljena.

Kolera v Mariboru. V sredo, dne 2. junija, je potom nekega vojaškega transporta prišel v Maribor vojak, ki je obolet na sumljivih znakih kolere. Mož je dne 3. junija umrl. Dva slučaja sta se pojavila tudi v Ljubljani.

Umrl je na Dunaju bivši trgovinski minister baron Glanz.

Nazaj v Trst. Učitelstvo iz Trsta je dobilo poziv, naj se vrne v Trst. Tudi oni policijski uradniki iz Trsta, ki so bili par dni v Ljubljani, dobe zopet delo v Trstu.

Vsaka oseba v Trstu mora imeti pri sebi numerirano legitimacijo. C. kr. redarstveni predsednik v Trstu razglasa: Vsled ukaza armadnega poveljstva morajo vse v okrožju tržaškega redarstva stanujoče osebe nositi pri sebi numerirano legitimacijo. Pozivljajo se torej vse nad 14 let stare osebe, da si tekom nekaj dni pri pristojnem redarstvenem nadzorništvu (inšpektoratu) priskrbe po dva vzorca dotične legitimacije, ju natančno izpolnijo in z dokazi identitete vred v teku od 7. do 10. junija t. l. zopet izroče redarstvenemu nadzorništvu. Kdor bo zasačen po 15. dnevu junija meseca t. l. brez numerirane legitimacije, bo ne glede na druge kazenske posledice kaznovan v smislu ministerialne naredbe z dne 30. decembra 1857, št. 198 drž. zak.

Naročnikom »Zarje«. Vsled vojne med Italijo in Avstrijo je ustavljen skoraj ves poštni promet na jugu države. Zaradi tega je pošiljanje »Zarje« naročnikom in kolporterjem nemogoče. Razen tega so bili vpoklicani v vojaško službo uredniki in sotrudniki lista in vsi člani izvrševalnega odbora, razen enega. Vsled teh razlogov smo prisiljeni začasno prenehati z izdajanjem »Zarje«. Neradi smo ustavili list, a ker so razmere močnejše od naše volje, smo morali storiti to. »Zarjo« izdamo pa takoj zopet, ko bo to mogoče. Vse sodruge, ki so imeli list v kolportaži, prosimo, da takoj obračunajo prodane liste. Denar naj pošljejo kolporterji po nakaznici »Splošnemu kreditnemu društvu v Ljubljani« in naj označijo na nakaznici, da je denar namenjen »Zarji« v Trstu. Onim, ki so poslali večmesečno naročnino vnaprej, bomo vračunali znesek tedaj, ko prične »Zarja« zopet izhajati.

Dodatno prebiranje črnovojnikov. Dodatno prebiranje onih v letih 1878. do 1890., 1892. do 1894., 1897. in 1865. do 1872. rojenih črnovojnikov, ki iz kateregakoli vzroka niso prišli k prvemu, na Kranjskem koncem maja in začetkom junija 1915. izvršenem prebiranju, se vrši: Dne 15. junija v **Postojni** za politična okraja Postojna (sodni okraji Postojna, Ilirska Bistrica, Senožeče in Vipava) in Logatec (sodni okraji Logatec, Idrija, Lož in Cirknica). Dne 16. junija in 17. junija v **Ljubljani** za politične okraje: Ljubljana mesto, ljubljanska oklica (sodna okraja ljubljanska okolica in Vrhnika), Litija (sodna okraja Litija in Višnja gora), Kočevje (sodni okraji Kočevje, Velike Lašče in Ribnica) in Kamnik (sodna okraja Kamnik in Brdo). Dne 18. junija v **Kranju** za politična okraja Kranj (sodni okraji Kranj, Škofja Loka in Tržič) in Radovljica (sodna okraja Radovljica in Kranjska gora). Dne 20. junija v **Rudolfovem** za politične okraje: Rudolfovo (sodni okraji Rudolfovo, Trebnje in Žužemperk), Krško (sodni

okraji Krško, Kostanjevica, Mokronog in Rateče) in Črnomelj (sodna okraja Črnomelj in Metlika). S črnovojniki rojstvenih letnikov 1865. do 1872. morajo priti tudi oni po letu 1872. rojeni, ki so po prejšnjih zakonitih določbah pred 42. letom izstopili iz črnovojniške obveznosti in so sedaj po črnovojniški noveli zopet vstopili v črnovojniško dolžnost in kateri so izostali pri prvotnem, sedaj dokončanem prebiranju. Kdor ne pride k dodatnemu prebiranju, bode po obstoječih zakonih strogo kaznovan.

Iz pivovarniške stroke nam poročajo: Zadnja pridobitev naše organizacije, nam je prinesla lep uspeh. Dobili smo draginsko doklado v višini desetih odstotkov. Nov dokaz, da organizacija vedno skrbi za svoje člane in da je potrebna tudi v vojnih časih. Brez nje bi ne dosegli tega. Novi nabori so nam vzeli precej naših tovarišev. V vojaško službo morata tudi predsednik in blagajnik in nekateri drugi tovariši. Pa to ne sme močiti organizacijskega dela. Poskrbljeno je, da bodo njih namestniki vodili posle organizacije naprej. Paziti moramo zlasti na to, da bomo prispevke redno plačevali, da ne izgubimo članstva. Prispevke bo sedaj pobiral blagajnikov namestnik, naša dolžnost pa je, da mu jih redno plačujemo. Mesto odšlih moramo pridobiti nove člane, zadnji uspeh nam kaže očitno, da brez organizacije ne moremo in ne smemo biti. Važne naloge čakajo sedaj posebno naše članice. Zatorej — na delo!

Novi sporedi v »Kino Central« v deželnem gledališču prekašajo vse dosedanje. V soboto 12., nedeljo 13. in ponedeljek 14. se igra velika drama iz džungle »**Misijonar med zvermi**«. To je največji, najdražji in najzanimivejši posnetek življenja med divjimi zvermi, veličastna slika stvarstva, polna ginljivega dejanja. Od torka 15. do četrta 17. junija sta na sporedu drami »**Honvedski huzar**« in »**Liana, lepa pustolovka**«. V petek 18. junija: »**V senci krivde**«. Poleg tega ima vsak spored nove kinematografske posnetke z bojišč, več komičnih in drugih točk.

Svetovni pregled.

Cene kruha v Berlinu. Ker je vojno-žitna družba znižala cene moke, je berlinsko mesto določilo nove cene za kruh. Poslej zanjeprej bo stal 1 kg rženega kruha največ 42 fenigov (55 vinarjev), 2 kg pa 80 fenigov (1 K 5 vin.). Namesto dosedanje vojne žemlje s 75 grammi bodo zopet pekli belo pecivo po 50 gramov in cena za kos ne sme iti preko 3 fenigov (4 vinarje).

37.000 bolnikov v srbski armadi. »Tagblad« poroča, da je angleška sanitetna komisija izjavila, da je sedaj v srbski armadi 37.000 bolnikov, med njimi 8000 bolnih na legarju.

Balkan je ognjišče nasprotstev. Med posameznimi državami vlada napeto nasprotje. Rumunija ne zaupa Bulgariji in ta ne Rumuniji. Srbija se ne more sprijazniti z Bulgarijo in ne z Italijo; Grčija je ljubosumna na Srbijo, ki pošilja svoje čete v severno Albanijo in pa tudi Italiji prav nič ne zaupa. Kdo bi razumel, kako si hočejo vse te države čuvati svoje interese, če iščejo zaslombo najprej tam, kjer jim stopajo za vrat?

Grški kralj je nevarno obolet. Vohče se razširja mnenje, da se je izvršil nanj atentat. Poklicali so k njemu dunajskega in berlinskega kirurga, da sta ga operirala. Odvzela sta mu kos rebra. Po najnovejših poročilih se mu je zdravje izboljšalo. Kraljeva bolezen bo mnogo vplivala na sedanje volitve.

Dva socialisti belgijska ministra. Kralj Albert namerava preosnovati ministrstvo tako, da postaneta dva socialistična ministra.

V petih tednih izgubili Rusi pol milijona mož. Dne 2. junija se je poročalo: V bitkah meseca majnika je bilo ujetih Rusov po zveznih armadah, ki se vojskujejo pod avstrijskim višjim poveljstvom: Do 31. majnika 268.869 mož. Severno od Klajpede 24.700 mož. Pri Šavli 500 mož. Pri Stryju 12.175 mož. Ob Prutu 900 mož. Pri Szawdyniki 3650 mož. Pri Dnjestrju 10.900 mož. Pri Przemyslu 33.000 mož. Skupna vsota (koncem majnika do 6. junija) 354.694 mož. Od začetka majnika do 6. junija je bilo torej ujetih po uradnih poročilih zveznih generalnih štabov na različnih bojiščih proti Rusiji med Vzhodnim morjem in Prutom 354.694 mož. Če računamo število mrtvih, ranjenec, pogrešancev in razkropljenih le zmerno, lahko trdimo, da so Rusi izgubili v približno petih tednih do 500.000 mož.

Papež in vojna. Papež je daroval 5000 lir za vojne oltarje, 20.000 za francoske ranjence, dalje je predlagal, da naj se odda 20.000 ranjenec v kako nevtralnno državo, kjer bodo oskrbovani do konca vojne, in sicer je priporočal, da naj bode ta država Švica.

Velik požar v angleški tvornici za čevlje. V tvornici za čevlje tvrdke George Stengel v Newarku je izbruhnil velik požar, ki je uničil celo tovarno. Pri gašenju je bilo osem ognjegascev ubitih, veliko pa težko ranjenih. Škodo cenijo na mnogo milijonov mark.

Ravnanje in shranjevanje koruze in koruznih izdelkov. Radi izredno velikega pomena, ki ga imajo koroza in koruzni izdelki sedaj za prehrano ljudstva, je treba vedno znova opozarjati na to, da se mora s koroza in zlasti s koruzno moko jako skrbno ravnati in jo shranjevati. Koroza in njeni mlinski izdelki pri neprimernem ravnanju in shranjevanju posebno lahko splesnijo in sicer koruzna moka še veliko prej kakor koroza sama. Da bi se tako odvrnila zdravstvena kakor tudi težka gospodarska škoda, se priporoča, nabavljati koroza in koruzno moko samo v takih množinah — zlasti tudi pri domačem gospodarstvu — ki so potrebne za pokritje potrebe za najkrajši čas. Ker je pričakovati, da bo dovolj koroze na razpolago, zaradi tega je lahko opustiti v veliki kakor tudi v majhni trgovini vkladanje koroze v množinah, ki bi se v slučaju, da zaostaja prodaja, lahko pokvarile. Vedno je pri prevzemanju dobav koroze in koruzne moke, pri nakupovanju in pri podelovanju paziti na to, da se dobavlja oziroma vporablja vedno le dovolj posušeno, nepokvarjeno blago. Blago, ki se shranjuje, zlasti v velikih množinah se mora razgrniti vedno le v svetlih, suhih prostorih in ne v predebelih plasteh in se mora vedno pridno premešavati; ob primernem opravljanju tega naravnega sušenja izgubi neprevec vlažna koroza velik del svoje mokrote in se lahko že v 8 do 10 dneh podeluje oziroma razpečava.

Enotnost angleškega delavskega gibanja. V vrstah angleškega delavstva so že več let razpravljali o tesnejši združitvi vseh moči v delavskem gibanju in prav zdaj se, da je sedanja vojna približala to vprašanje ugodni rešitvi. Delavska stranka, zveza strokovnih organizacij in zadruge, delajo že od početka vojne v mnogih korporacijah skupaj. Že prej sta se dogovorili obe prvi skupini, da bosta organizatorijsko skupaj delovali, zbor zadrug pa je kljub nasvetu vodstva odklonil skupno delovanje. Enake predloge je stavilo vodstvo tudi letošnjemu zadrugnemu zboru, ki se je vršil v Leicesteru dne 24. do 26.

maja, ter so bili najbrže tudi sprejeti. Po načrtu se sestavi stalni skupni odbor, ki bo 1. pospeševal lažje medsebojno sporazumevanje in zbuja več zanimanja za druge organizacije; 2. preiskoval, kako naj se zadruga produkcija in banke izpopolnijo ter prištedeni denar skupin bolje porablja; 3. preiskoval, če je mogoče ob velikih mezdah bojih dobavljati živila dalje in izplačevati podpore itd.; 4. organiziral ob važnih socialnih vprašanjih posebne konference, in 5. omogočal skupno postopanje v socialno-politiških, oziroma takih vprašanjih, ki so v skupnem interesu.

Rudarska industrija v Rusiji l. 1914. Po podatkih statistike pisarne Zveze montanskih industrijcev ruskih so nakopali leta 1914 na Ruskem: 1.399.670.000 pudov (pud je 16:3 kg) premoga (l. 1913. 1.352.310.000 pudov), antracita 311.310.000 pudov (1913. leta 291.480.000), skupaj 1.710.980.000 pudov (1.543.790.000 pudov), koksa so izdelali 277.420.000 pudov (270.980.000 pudov). Po železnici so odpeljali: premoga 857.650.000 pudov (776.590.000 pudov), antracita 248.900.000 pudov (254.780.000 pudov), koksa pa 157.900.000 pudov (166.070.000 pudov), skupaj 1.264.450.000 pudov (1.197.240.000 pudov). Dalje so odpeljali: rud 297.730.000 pudov (450.010.000 pudov), sirovega železa 38.220.000 pudov (44.060 pudov), soli 37.320.000 pudov (38.880.000 pudov) in rečnega skrila 97.130.000 pudov (96.210.000 pudov).

Rusi izpraznjujejo Lvov. »Birževija Vjedomosti« 2. junija prvič obvešča, da Rusi izpraznjujejo Lvov.

Varšava in Ivangorod ogrožena. Veliko pozornost zbuja članek »Novega Vremena«, ki izvaja, da nameravajo zavezniki najbrže izvesti splošen prodiralen

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Zadružništvo.

Delavske zadruge za Trst, Istro in Furlanijo v Trstu

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

XI. zadrugno leto od 1. julija 1914 do 30. junija 1915

Mesečni izkaz.

Razpečano blago.

Zadružna doba	1914/15	1913—1914	Narastek
Julij	K 395.939-11	261.590-35	134.348-76
Avgust	389.253-63	280.064-71	109.188-92
September	403.745-37	295.665-65	108.079-72
Oktober	442.562-22	351.259-35	91.302-87
November	404.943-21	345.033-23	59.909-98
December	398.061-90	410.881-75	12.819-85
Januar	389.539-43	384.812-27	4.727-16
Februar	410.402-67	338.308-02	72.094-65
Marc	486.201-60	393.516-60	92.685—
April	469.765-58	406.034-85	63.730-73
	K 4.190.414-72	3.467.166-78	723.247-94

Člansko gibanje.

Vpisanih udov do 30. aprila 1915	13511
„ „ „ 30. junija 1914	10786
Narastek v 10 mesecih	2725

Hranilni oddelek.

Stanje vlog do 30. aprila 1915	K 614.892-86
„ „ „ 30. junija 1914	559.641-72
Narastek v 10 mesecih	K 55.251-14

Na bolniški in posmrtninski podpori se je izplačalo od 1. julija 1914 do 31. aprila 1915 K 19.145-35.

Od 1. julija 1914 do 30. aprila se je izplačalo na dividendah K 62.037-16

Izkupiček skladišča oblek

(že obsežen v razgledu razpečanega blaga.)

Oddelek konfekcije	K 52.447-23
„ manufakture	73.573-37
„ obuval	56.102-49
„ pokrival	14.127-12
Skupno	K 196.250-21

Trst, dne 30. aprila 1915.

Vodstvo.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

sunek. Ojačili so tako svoje sile, da pressegajo ojačenja dozda običajno mero. Ruski listi opozarjajo na nove operacije, ki jih pričakujejo pri Varšavi in pri Ivanogorodu, da odrežejo glavne sile ruskega akcijskega ozemlja.

Zborovanje socialistov v Rimu. Od 10. do 12. junija je v Rimu zborovalo predsedstvo socialistične stranke, da zavzame stališče napram različnim vprašanjem. Na zborovanje so bili povabljeni tudi socialistični poslanci.

Italijanski socialisti še vedno proti vojski. »Avanti« poroča: Italijanska socialistična stranka je z neoslabljeno silo premagala prve težave vojske. Med 2000 podružnicami ni niti ena ugovarjala, ker je vodstvo za nevtralnost.

Naša meja proti Italiji. Naša meja proti Italiji gre od Švice do Pontafila preko Judikarij, Tridentinskih, Fasanskih in Karnskih alp. Samo po visokem gorovju. Šele zapadno od Soče se visoko gorovje pričinja umikati ter se od Gorice dalje spremeni v kraško planoto ter istrsko gričevje. Zato pa je kraško ozemlje grozno težavno za premikanje vojaških čet. Na celi fronti od švicarske meje do Trsta, ki meri okrog 500 km, obvladujemo vse prelaze. Le malo je dolin, skozi katere vodijo v Gor. Italije dohodi do naših grebenov. Na zapadu skozi dolino Ade preko Bormia do Stilfserjocha; od Valle Camonisa čez Ponte di Legno do prelaza Tonale; od Brescie čez Rocca d'Anfo in jezero Idro do avstrijske meje pri Ladrone; ob Gardskem jezeru v Rivo in Torbole; skozi ozko dolino Adige do Avie in Ale. Nadaljni važni dohodi so: Od Vicenze preko sedla Fugazza proti Roveredu kakor tudi preko Arsiera skozi dolino Astike na planoto Lavarone; od Bassana ob železnici skozi dolino Brente čez Primolano v dolino Sugana, vzhodno odtod v Fierae di Primiero. Od Belluna vodijo težki dohodi skozi dolino Cordevole v Moeno in Pievo; pa tudi skozi dolino Pijave v Cortino d'Ampezzo, Landro ter na sedlo Kreuzberg. Iz doline Taljamenta so najvažnejše ceste na prelaz Plöcken, po dolini Bele na Pontafel in Naborjet ter po dolini Raccolana na Predil. Iz Vidma vodi v Soško dolino Nadiška dolina do Kobarida. Manjši prehodi so iz Rezij na žago pri Bovcu ter od Čedadu čez kanalske hribe na Kanalsko. Meja med Korminom in Červinjanom je odprta.

Nov predsednik na Portugalskem. Ono soboto je dobila portugalska republika novega predsednika. Zaradi nastale revolucije je prejšnji predsednik odstopil, narodni kongres pa je izvolil z 98 glasovi (le en glas proti) Teofila Brago na njegovo mesto. Braga je že 72 let star in znamenit lirik (pesnik) ter literarni zgodovinar. Po mišljenju je Braga svobodomislec. Vedno je propagiral uresničenje republikanske zveze med Portugalsko in Španijo. Braga obsoja diktaturo, nesebičnost in zdrav človeški razum sta njega vodila. Angležem ta sprememba nič kaj ne ugaja. — Kongres, ki je zboroval, je sprejel vladno izjavo na znanje, da ostane razmerje Portugalske do drugih držav nespremenjeno. V tej seji je bil sprejet tudi volilni zakon, ki določa dan volitve v parlament na 13. junij. — Nemiri, ki so dolgo razburjali Portugalce, so se končno nekoliko polegli.

Umrl je v Benetkah znan italijanski žurnalista Aristide Goldbacher. Bil je nekaj časa šefurednik velikega milanskega dnevnika »Secolo«, pozneje korespondent istega lista v Parizu in nazadnje dolga leta do izbruha svetovne vojne na Dunaju, kjer si je pridobil kot veleizobražen in ljubeznjiv mož ter izredno sposoben

politični žurnalist mnogo simpatij in prijateljev. Star je bil šele 52 let.

Lov na vohune in vojaške obvezance na Francoskem. Iz Berlina poročajo: V Parizu se je vršila v soboto splošna gonja. V spremstvu številnih agentov so policijski komisarji skrbno pretaknili vseh sedem okrajev, boulevardov in ceste okraja Notre-Dame de Lorette in Faubourg-Montmartre. Mnogo pasantov, še celo vojaštvo je moralo pokazati svoje legitimacije. Kdor tega ni mogel storiti, je bil aretiran. Vse kavarne in krčme so bile preiskane in aretiranih je bilo nad 50 oseb. — Pravijo, da se je ta gonja vršila vsled tega, da se polovi vohune in vojaške obvezance.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Rohida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmat. ul. št. 3, pritlič.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Franciška. ul. št. 4. pritličje
Dr. B. Ipavic	10.—12. dop.		Mestni trg.
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3 pop.		Poljanska cesta 18/L.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščinina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

UČITELJSKA TISKARNA
LJUBLJANA, Franciška ulica št. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za ... shode in veselice. ...

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ...

Stereotipija. Litografija.

Kupujte in naročajte pri trdkah, ki inserirajo v „DELA VEC“.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v

zalogi lastne tovarne
PETER KOZINA & K^o.
Ljubljana, na Bregu št. 20
(Cojzova hiša).

: Garantirana kakovost. :

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Rudolf Repič, Št. Vid pri Zatični	od 9. do 11. ure	V sodnem okraju Višnjagora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin, Ljubljana
Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastoni in franko.

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

